

resource on the principle from “practice” to “theory”, to effectively learn the material with the speed and in the sequence that corresponds to individual perceptions of the student, gives him the opportunity to master the material. The use of geometric objects in an interactive dynamic environment stimulates thinking, promotes the development of spatial imagination, helps to discover new properties of the mathematical image. The system of operations in WDM “Geogebra” has a more extended set of elementary operations compared to traditional geometry, which greatly simplifies the construction of a model of a geometric problem. The Geogebra Dynamic Geometry System should be used to develop interactive textbooks with dynamic models that should be freely distributed and accessible to both students and teachers. Future research should be carried out in the direction of creating methodological support for school courses in geometry based on Geogebra 3D, finding the best forms of visualization of dynamic geometric objects.

Keywords: mathematics, coordinates, teaching, system of dynamic mathematics, electronic textbook, logical-mathematical analysis.

DOI: <https://doi.org/10.31392/NZ-npu-149.2020.06>

УДК 377.016:1]:656.61

Житомирська Т. М.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВИКЛАДАННЯ ФІЛОСОФСЬКИХ ДИСЦИПЛІН У ЗАКЛАДАХ МОРСЬКОГО ПРОФІЛЮ

Стаття присвячена дослідженню ключових питань викладання філософських дисциплін у закладах морського профілю.

У ній зазначено, що основні завдання щодо підготовки майбутніх фахівців регулярно оновлюються. Це пов'язано зі стрімким розвитком науки та суспільства зокрема.

Розглянуто низку причин неефективного або малоефективного викладання філософських дисциплін, що можна пояснити відсутністю кваліфікованих педагогів, які вважають вивчення філософії необов'язковим, надаючи перевагу вузькопрофільній підготовці фахівців.

Проаналізовано визначальні вектори компетентнісного підходу, які внесли суттєві корективи у вивчення філософських дисциплін, оскільки профільним предметам приділяється значно більше уваги під час навчання, що пов'язано із необхідністю формування у студентів професійних вмінь і навичок, які вони зможуть використовувати у своїй діяльності.

Вказано, що недосконале викладання філософських дисциплін пов'язано зі зміною державних освітніх стандартів, безконтрольним впровадженням інновацій у навчальний процес та недостатнім контролем з боку держави якості професійної підготовки майбутніх фахівців.

Описано два підходи до вивчення філософських дисциплін у закладах морського профілю, а саме: орієнтація на аналіз історії філософії загалом, а також проблемне тлумачення філософських питань, під час якого здобувачі освіти повинні брати участь у дискусіях, обговорювати ключові питання, доводити власну думку та знаходити творчі підходи до вирішення навчальних завдань.

Доведено, що вивчення гуманітарних дисциплін, зокрема філософських, має сприяти розвитку критичного мислення студентів, а не перетворюватися на джерело штучного накопичення теоретичних знань.

Запропоновано рекомендації, спрямовані на поліпшення якості викладання філософських дисциплін.

Ключові слова: освітній стандарт, загальнокультурна компетенція, компетентнісний підхід, філософські дисципліни, заклади морського профілю.

Освітні реформи українського суспільства надають можливість розглядати переосмислення ролі соціально-гуманітарних дисциплін та їхнього статусу в освітньому процесі вищої школи. Показником сформованих тенденцій можна вважати зменшення годин викладання гуманітарних дисциплін і виключення з навчального плану спецкурсів і курсів за вибором, у зв'язку з цим постає питання про те, як повернути гуманітарним дисциплінам значимість, як довести їхню необхідність в житті людини. Ідентична проблема постає і перед науково-педагогічними працівниками, які викладають філософію у закладах морського профілю [3].

Дискусія щодо викладання філософії в закладах морського профілю видається актуальною з двох головних причин: по-перше, питання про місце філософії у низці дисциплін все частіше піддається скепсису з боку не тільки здобувачів вищої освіти, а й науково-педагогічних працівників непрофільних дисциплін; по-друге, компетентнісний підхід до сучасної освіти, орієнтований на підготовку фахівця в морській галузі знання, спрямований на "посилення" блоку профільних дисциплін за рахунок гуманітарних. Спробуємо розібратися в проблемі, розглянувши її з різних ракурсів.

Традиції та новації

Система викладання філософії на непрофільних спеціальностях традиційно має пропедевтичний характер. Тут перед викладачем постає перша складність. Наприклад, як надати майбутнім офіцерам весь обсяг багатомісячного філософського знання. Починаючи курс, часто доводиться стикатися з відношенням до предмету як до непотрібного, як до того, який відбирає частину часу для підготовки щодо профільних дисциплін. Час прагматизму не оминув і майбутніх морських офіцерів, а тому і підходи до викладання філософії вимагають зміни концептуальних основ [5].

Проблема складності адаптації до освітнього процесу між школою, в якій ознайомлення з філософією в рідкісних випадках відбувається в рамках позакласних занять, коледжем і вузом, на наш погляд, вимагає окремого осмислення. Філософія виступає однією з базових дисциплін системи освіти, її викладання є обов'язковим для закладів морського профілю. Тут доречно провести паралель демаркації між викладанням філософії в закладах морського профілю та в морських коледжах. Курс "Основи філософії" в коледжах часто зводиться до оглядового викладу історії філософії та написання матеріалів реферативного характеру, читають її зазвичай науково-педагогічні працівники, які викладають історію. Питання про те, чи потрібна філософія майбутньому матросу, часто стає предметом дискусій, а тому пріоритет в навчанні віддається професійно-орієнтованим дисциплінам. Звідси і знання філософії у майбутнього офіцера, який прийшов до закладу морського профілю після коледжу. Проблема складності адаптації до освітнього процесу між школою (коледжем) і закладом морського профілю, на наш погляд, вимагає окремого осмислення.

Викладання філософії в закладі морського профілю можна умовно

розділити на два вектора, кожен з яких має своїх прихильників і супротивників. Перший являє собою курс викладання історії філософії, в рамках якого розглядаються всі напрямки дисципліни (онтологія, гносеологія, етика тощо), що супроводжуються детальним аналізом філософських текстів, концепцій, дефініцією понять. Прихильники такого підходу вважають, що історико-філософський курс викладання викликає інтерес у слухачів, оскільки охоплює широкий спектр питань міждисциплінарного характеру щодо історії культури, політики, економіки. Це сприяє адаптації філософського знання в предметній сфері підготовки майбутнього офіцера [6]. Ще одна думка: у галузі викладання історії філософії багато фахівців, тоді як відхід від історичної канви філософського контексту призводить до своїх думок та нічого спільного не має з філософією [4]. Мінусом такої стратегії викладання, на наш погляд, є заміна історією філософії безпосередньо філософії, спрямованої на формування критичного мислення у майбутніх офіцерів.

Для другого напрямку характерна ідея вільного роздуму, що виступає як творчий акт. За таких умов науково-педагогічний працівник не тільки лектор, а й активний учасник дискусій, які створює для майбутніх офіцерів, що вимагають свого вирішення в рамках філософського дискурсу. Кожне питання має бути сформульоване таким чином, щоб відповідь на нього викликала у майбутніх офіцерів нові питання, що сприяє формуванню критичного мислення. Будучи прихильником такого підходу, вважаємо за потрібне підкреслити головне його завдання – “розкрити” майбутнього офіцера в процесі навчання, допомогти йому проявити себе в дискусійних питаннях, сприяти рефлексії різних життєвих ситуацій.

Це завдання є досить складним з багатьох причин. Назвемо декілька з них: по-перше, однією з новацій вважається введення в освітній процес бально-рейтингової системи, яка створює конкуренцію в освітньому середовищі за отримання балів, що впливають на результат підсумкової оцінки. Чи варто говорити, що в гонитві за результатом поза дискусійним полем залишаються здобувачі, які не здатні висловити свій погляд або отримати можливість виступити з доповіддю. Це призводить до того, що до іспиту більшу кількість балів отримують не більш здібні, по-друге, кількість лекційних занять зазнала змін не у кращий бік. Це створює для викладача ще одне завдання: розподіл лекційних годин на весь обсяг запланованих у програмі тем. По-третє, введення у навчальний курс дистанційної підготовки домашніх завдань за допомогою комп'ютерних технологій призводить до механічного копіювання відповідей на питання навіть в тих випадках, коли питання потребують індивідуального підходу.

Можна знайти і загальні принципи обох напрямків. Це тенденція відійти від підручників з історії філософії, кожен з яких має “відбиток” автора і його особисте бачення викладання предмета, а також прагнення позиціонувати філософію як невід'ємну складову людського буття, що розкриває питання взаємодії людини і світу.

Компетентнісний підхід у закладах морського профілю

Переорієнтація освітнього процесу в бік формування програм,

спрямованих на реалізацію запитів ринку праці, призвела до появи так званого компетентнісного підходу. Ми не випадково звернулися до цього питання у межах пропонованої статті, оскільки питання про місце і роль філософії в компетентнісному підході вимагає серйозного аналізу.

Слід чітко визначитися, що являє собою компетенція і яку роль вона відіграє в освітньому процесі. Для європейської системи навчання характерне таке визначення: "... результати освіти, висловлені мовою компетенцій – це шлях до розширення академічного і професійного визнання і мобільності, до збільшення порівнянності та сумісності дипломів і кваліфікацій" [9]. Виразно простежується зміна понять, пов'язаних з результатом освіти. Так, щодо сучасного майбутнього морського офіцера можна застосувати термін "компетентний", тобто той, хто знає, вміє, замість прийнятого раніше – "освічений".

Зміна освітньої парадигми призвела до посилення ролі практичної підготовки майбутнього офіцера, і, як наслідок, збільшилися години на профільні предмети за рахунок скорочення викладання соціально-гуманітарних. Структура освітніх компонентів вибудовується відповідно до їхньої практичної функції, а тому філософія як теоретичне знання не вважається значимим предметом для представників технічної спільноти. Важливу роль у цьому відіграла зокрема й втрата філософією ідеологічної функції.

"Освітня акцентуація" орієнтована на підготовку майбутніх морських офіцерів в конкретній галузі знання, на оволодіння вузькоспрямованою спеціалізацією. Але людина не робот, який механічно виконує свою роботу. Вона живе в суспільстві, спілкується з іншими людьми, а отже, сфера її життєвих інтересів не обмежена професійною діяльністю. Дисциплінарний підхід не ставить перед собою завдання формування здатності випускника виходити за межі отриманих знань у вирішенні актуальних прикладних завдань. На наш погляд, такий підхід багато в чому поступається міждисциплінарному підходу до освіти, який традиційно використовувався в Україні, оскільки саме він сприяє розвитку професійного універсалізму, який передбачає варіативність способів діяльності та здатність до ситуативних рішень [1].

Зарубіжний досвід викладання філософії

У Франції філософія є частиною сучасної культурної політики, а тому її викладання починається зі шкільної лави. Основним завданням шкільного курсу філософії Франції можна вважати таке положення: "Викладання філософії в школі не повинно відповідати вимогам щодо ерудиції, актуальним для професійної філософії, тому що філософія – не лише доктрина, корпус знань. Це здатність, сила думки і рефлексії, яка закладена в нас самих, яку кожен студент повинен відкрити в собі і далі культивувати з допомогою викладача під час гімназійних занять з філософії [1]. Про популярність філософії у Франції доводять й інші факти. Сучасний стан освіти у Франції, свідчить про наявність більше 15 тисяч науково-педагогічних працівників, які викладають філософію. І це не може не дивувати. Популяризація

філософського знання широко висвітлюється в ЗМІ. Наприклад, щотижня на національному радіо транслюється передача “Філософська п'ятниця”, присвячена обговоренню актуальних філософських питань. Не варто говорити про те, що Франція, як і Україна, не визначає своїм завданням зробити кожного громадянина країни філософом, але реалізація широкомасштабного проекту, пов'язаного з розкриттям і відтворенням філософського знання, викликає повагу.

Не менш цікавим видається і навчання в цій країні майбутніх філософів. Американський мислитель Гері Гаттінг зазначає: “...французька система філософського виробництва вимагає від тих, хто вивчає філософію мати інтелектуальну підготовку і в інших галузях. Перш за все, у тих, хто збирається вивчати філософію, повинен бути хоча б бакалаврський диплом з математики або інших наук [1]. Тут найбільш яскраво простежується відмінність між викладанням філософії в Україні та у Франції. В нашій країні філософія покликана формувати критичне мислення, що сприяє становленню майбутнього професіонала, тоді як французька система освіти визначає своїм завданням підготовку морського офіцера за базовою галуззю, яка в подальшому буде сприяти розвитку філософської думки [12].

На відміну від українських закладів морського профілю для морських офіцерів Німеччини та Австрії курс філософії також не є базовим [8]. У технічних вузах США практикуються вступні ознайомчі курси, що характерно для викладання гуманітарних наук в цілому. Завдання таких курсів зводиться до дискусій і коментування прочитаного тексту, що сприяє аргументовано доводити власну думку [8].

Не менш цікавий аналіз викладання філософії в Китаї. Як і у Франції, предмет філософії тут введений у шкільну програму, проте його наповнення більше нагадує курс “Суспільствознавство”. Безпосередньо викладання в Китаї продовжує конфуціанські традиції, зокрема завдання вчителя – пояснювати, а учня – слухати. Курс філософії традиційно базується на викладанні історії філософії, при цьому, крім значного інтересу до спадщини китайських мислителів, розглядаються й марксистські вчення [11].

Якщо навести приклад китайської системи викладання, то можна виявити, що викладач в Китаї володіє більшою свободою у виборі формату проведення занять і наповнюваності їхнього змісту. Також надається можливість встановлювати час початку занять і регламентувати їхню тривалість. Однак такий підхід не обмежується інтересами викладача в конкретних питаннях, що визначаються як актуальні. Викладання охоплює всі теми загального курсу філософії [11].

Позитивним аспектом слід вважати аналіз текстів та написання письмових робіт, які розкривають творчі здібності.

Прогнози та перспективи

Отже, сьогодні в науково-популярній літературі все частіше можна побачити футуристичні міркування про освіту майбутнього. Наприклад, американський фізик М. Каку в своїх роботах “Фізика майбутнього” та “Майбутнє розуму” [4] схильний вважати, що у зв'язку з розвитком

робототехніки в майбутньому низка професій виявиться незатребуваною на ринку праці. Звичні комп'ютери трансформуються в подальшому в окуляри, які підтримують зв'язок з Інтернетом за допомогою передачі через лінзи інформації на сітківку ока. Дистанційно відбуватиметься управління діями комп'ютера. Це, на думку вченого, звільнить людину майбутнього від марного знання, а освіта буде розвиватися в площині самоосвіти через онлайн-системи. Час, який звільняється, може використовуватися для освітнього процесу.

Яке місце займає філософія у формуванні майбутнього морського офіцера? В перспективі, як стверджує М. Каку, затребуваними на ринку праці стануть ті, хто буде здатний реалізувати на практиці "корисний здоровий глузд" [4]. Це представники науки, мистецтва і програмісти, зокрема всі ті, чия діяльність пов'язана з творчим мисленням. Якщо розглядати викладання філософії в найближчій перспективі, то слід визначити вектор її розвитку в контексті завдань, визначених для сучасної освіти [9].

Повертаючись до компетентнісного підходу, можна виділити деякі завдання, які є актуальними на сьогодні. Так, було б доречним в рамках курсу філософії розглядати питання, які мають практичну значимість для майбутніх морських офіцерів [9]. Таким чином, вирішуються два завдання – отримання нових знань щодо профільної галузі підготовки і філософська дискусія про проблеми, що порушуються в роботах вчених-фахівців морського профілю, що призводить до інтеграції філософії в профільну освіту майбутніх офіцерів вже на рівні бакалаврату.

Зазначимо, що життя ставить перед нами нові питання, актуальність яких виходить за межі викладання історії філософії, а тому рефлексивне осмислення проблем сучасності також вимагає практичної реалізації. Підвищити інтерес до філософії можливо лише за умови виходу за межі переказу змісту підручників. Філософсько-педагогічний курс необхідно формулювати таким чином, щоб сприяти рефлексії майбутніх морських офіцерів, їхній здатності здійснювати перехід від буденного до філософського міркування. Це можливо в тому випадку, коли викладач в проблемному викладі матеріалу поставить майбутнім офіцерам питання, які мотивували б їх відшукувати рішення, під час якого з'являлися б нові філософські питання дискусійного характеру. В іншому випадку "якщо не вживати жодних заходів щодо розхитування інфантильно-оцінювальної позиції, а, навпаки, заохочувати висловлення так званої власної думки, то в результаті почнеться швидке формування особистісного світогляду" [6].

Отже, можемо зробити такі висновки:

1. Використання компетентнісного підходу в підготовці фахівців морських спеціальностей є цілком обґрунтованим. Але багато компетенцій, які сформульовані в МОН як світоглядних, потребують більш ретельного опрацювання.

2. Розширення участі закладів морського профілю у формуванні освітніх програм призвело до скорочення дисциплін гуманітарного циклу або ж до значного зменшення годин, що виділяються для викладання філософських

дисциплін. Це призводить до послаблення світоглядної підготовки майбутніх морських офіцерів. Потрібно повернутися до практики введення обов'язкового переліку гуманітарних дисциплін із зазначенням кількості годин, що виділяються на їхнє вивчення. Щодо філософських дисциплін, то слід було б визначити і необхідні при їхньому вивченні теми.

3. Використання так званих кредитів в освітньому просторі методологічно не виправдане, більш того, шкодить навчальному процесу, створюючи зайві перешкоди в його організації. Слід повернутися до визначення часу, що відводиться на навчання, в академічних годинах.

Використана література:

1. Гаттинг, Г. Образование французских философов. Знание, свободно картографирующее социальную жизнь, – за и против [Электронный ресурс]. *Интернет-журнал “Гептер”*. URL: <http://gefter.ru/archive/12583>
2. Знепольский, Б. (2002) Как преподается и как должна преподаваться философия (французская дискуссия) [Электронный ресурс]. *Отечественные записки*. № 2. URL: <http://maga%zines.russ.ru/oz/2002/2/znep.html>.
3. Житомирська Т. Роль філософії при формуванні світогляду майбутніх офіцерів морської галузі. *Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання* : збірник матеріалів XV звітної Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 25 березня 2021 р.) / Інститут професійно-технічної освіти НАПН України / за заг. ред. В. О. Радкевич. Київ : ІПТО НАПН України, 2021. С. 256-259.
4. Каку, М. (2017а) Будущее разума : пер. с англ. 3-е изд. Москва : Альпина нонфикшн. 502 с. Каку С. М. (2017б) Физика будущего : пер. с англ. Москва : Альпина нонфикшн. 584 с.
5. Квіт, С. Філософська герменевтика і соціальні науки з погляду однієї дискусії. URL: <http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/64597>
6. Кремень В. Г. Філософія людиноцентризму в стратегіях освітнього простору. Київ : Пед. думка, 2009. 520 с.
7. “Made for minds”. URL: <https://www.dw.com/ru/почему перевелись философы 15548297> Титов, А. В. (2013) В современном Китае сосуществует несколько философских течений. Общий их признак – эклектизм [Электронный ресурс]. Руниверс. Логосфера. 2 февраля. URL: <https://www.runivers.ru/philosophy/logosphere/458253/>
8. Микешин, М. И. (2010) Обоснование необходимости курсов философии в американских технических вузах. *Записки Горного института*. Т. 187. С. 190-194.
9. Прокопенко І. Ф. Дитиноцентризм у педагогічній творчості академіка В. Г. Кременя [Електронний ресурс] // Бібліотека Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Режим доступу: http://library.udpu.org.ua/library_files/psuh_pedagog_probl_silsk_shkolu/40/visnuk_35.pdf
10. Свасьян, К. Почему перевелись философы [Электронный ресурс] // Электронный журнал “Made for minds”. URL: <https://www.dw.com/ru/почему-перевелись-философы/a-15548297>
11. Титов, А. В. (2013) В современном Китае сосуществует несколько философских течений. Общий их признак – эклектизм [Электронный ресурс] // Руниверс. Логосфера. 2 февраля. URL: <https://www.runivers.ru/philosophy/logosphere/458253/> .
12. Уайтхед А. Избранные работы по философии / пер. с англ. сост. И. Т. Карсавин ; общ. ред. и вступ. ст. М. А. Кисселя. Москва : Прогресс, 1990. 718 [2] с. (Философская мысль Запада).

References:

- [1] Gating, G. Obrazovanie francuzskih filosofov. Znanie, svobodno kartografiruyushee socialnuyu zhizn, – za i protiv [Elektronnyj resurs]. Internet-zhurnal “Gefter”. URL: <http://gefter.ru/archive/12583>
- [2] Znepolskij, B. (2002) Kak prepodaetsya i kak dolzhna prepodavatsya filosofiya (francuzskaya diskussiya) [Elektronnyj resurs]. Otechestvennye zapiski. № 2. URL: <http://maga%zines.russ.ru/oz/2002/2/znep.html>.
- [3] Zhytomyrska T. Rol filosofii pry formuvanni svitohliadu maibutnikh ofitseriv morskoi haluzi. Naukovo-metodychne zabezpechennia profesiinoi osvity i navchannia : zbirnyk materialiv KhV zvitnoi

- Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii (m. Kyiv, 25 bereznia 2021 r.) / Instytut profesiino-tekhnichnoi osvity NAPN Ukrainy / za zah. red. V. O. Radkevych. Kyiv : IPTO NAPN Ukrainy, 2021. S. 256-259.
- [4] Kaku, M. (2017a) Budushchee razuma : per. s anhl. 3-e yzd. Moskva : Alpyna nonfykshn. 502 s. Kaku S. M. (2017b) Fyzyka budushcheho : per. s anhl. Moskva : Alpyna nonfykshn. 584 s.
- [5] Kvit, S. Filosofska hermenevtyka i sotsialni nauky z pohliadu odniiei dyskusii. URL: <http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/64597>
- [6] Kremen V. H. Filosofiia liudynotsentryzmu v stratehiiakh osvithnoho prostoru. Kyiv : Ped. dumka, 2009. 520 s.
- [7] “Made for minds”. URL: <https://www.dw.com/ru/pochemu-perevelis-filosofy-15548297> Titov, A. V. (2013) B sovremennom Kitae sosushestvuet neskolko filosofskikh techenij. Obshij ih priznak – eklektizm [Elektronnyj resurs]. Runivers. Logosfera. 2 fevralya. URL: <https://www.runivers.ru/philosophy/logosphere/458253/>
- [8] Mikeshein, M. I. (2010) Obosnovanie neobhodimosti kursov filosofii v amerikanskih tehniceskikh vuzah. Zapiski Gornogo instituta. T. 187. S. 190-194.
- [9] Prokopenko I. F. Dytynotsentryzm u pedahohichnii tvorchosti akademika V. H. Kremenia [Elektronnyj resurs] // Biblioteka Umanskoho derzhavnogo pedahohichnogo universytetu imeni Pavla Tychyny. Rezhym dostupu: http://library.udpu.org.ua/library_files/psuh_pedagog_probl_siisk_shkolu/40/visnuk_35.pdf
- [10] Svasyan, K. Pochemu perevelis filosofy [Elektronnyj resurs] // Elektronnyj zhurnal “Made for minds”. URL: <https://www.dw.com/ru/pochemu-perevelis-filosofy/a-15548297>
- [11] Titov, A. V. (2013) B sovremennom Kitae sosushestvuet neskolko filosofskikh techenij. Obshij ih priznak – eklektizm [Elektronnyj resurs] // Runivers. Logosfera. 2 fevralya. URL: <https://www.runivers.ru/philosophy/logosphere/458253/>
- [12] Uajthed A. Izbrannye raboty po filosofii / per. s angl. cost. I. T. Karsavin; obsh. red. i vstup. st. M. A. Kisselya. Moskva : Progress, 1990. 718 [2] s. (Filosofskaya mysl Zapada).

ЖИТОМИРСКАЯ Т. М. Некоторые аспекты преподавания философских дисциплин в заведениях морского профиля.

Статья посвящена исследованию ключевых вопросов преподавания философских дисциплин в заведениях морского профиля.

В ней отмечено, что основные задания относительно подготовки будущих специалистов регулярно обновляются. Это связано со стремительным развитием науки и общества в частности.

Рассмотрен ряд причин неэффективного или малоэффективного преподавания философских дисциплин, что можно объяснить отсутствием квалифицированных педагогов, которые считают изучение философии необязательным, предоставляя преимущество узкопрофильной подготовке специалистов.

Проанализированы определяющие векторы компетентного подхода, которые внесли существенные коррективы в изучение философских дисциплин, поскольку профильным предметам уделяется значительно больше внимания во время учебы, что связано с необходимостью формирования у студентов профессиональных умений и навыков, какие они смогут использовать в своей деятельности.

Указано, что несовершенное преподавание философских дисциплин связано с изменением государственных образовательных стандартов, бесконтрольным внедрением инноваций в учебный процесс и недостаточным контролем со стороны государства качества профессиональной подготовки будущих специалистов.

Описаны два подхода к изучению философских дисциплин в заведениях морского профиля, а именно: ориентация на анализ истории философии в целом, а также проблемное толкование философских вопросов, во время которого добытчики образования должны участвовать в дискуссиях, обсуждать ключевые вопросы, доводить собственное мнение и находить творческие подходы к решению учебных заданий.

Доказано, что изучение гуманитарных дисциплин, в частности философских, должно способствовать развитию критического мышления студентов, а не превращаться в источник искусственного накопления теоретических знаний.

Предложены рекомендации, направленные на улучшение качества преподавания философских дисциплин.

Ключевые слова: образовательный стандарт, общекультурная компетенция, компетентностный подход, философские дисциплины.

ZHITOMIRSKA T. Some aspects of teaching of philosophical disciplines are in establishments of marine profile.

The article is devoted to the study of key issues of teaching philosophical disciplines in maritime institutions.

It states that the main tasks for the training of future professionals are regularly updated. This is due to the rapid development of science and society in particular.

A number of reasons for ineffective or ineffective teaching of philosophical disciplines are considered, which can be explained by the lack of qualified teachers who consider the study of philosophy optional, preferring narrow training.

The defining vectors of the competence approach have been analyzed, which have made significant adjustments in the study of philosophical disciplines, as profile subjects are given much more attention during training, which is related to the need to develop students' professional skills.

It is stated that the imperfect teaching of philosophical disciplines is associated with changes in state educational standards, uncontrolled introduction of innovations in the educational process and insufficient state control over the quality of training of future professionals.

Two approaches to the study of philosophical disciplines in maritime institutions are described, namely: focus on the analysis of the history of philosophy in general, as well as problematic interpretation of philosophical issues, during which students should participate in discussions, discuss key issues, prove their opinions and find creative approaches to solving educational tasks.

It is proved that the study of humanities, in particular philosophy, should promote the development of critical thinking of students, and not become a source of artificial accumulation of theoretical knowledge.

Recommendations aimed at improving the quality of teaching philosophical disciplines are offered.

Keywords: educational standard, general cultural competence, competence approach, philosophical disciplines, institutions of maritime profile.

DOI: <https://doi.org/10.31392/NZ-npu-149.2020.07>

УДК 37.091.3:81-028.31

Котляренко С. В.

ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК КУЛЬТУРИ УСНОГО МОВЛЕННЯ

На сучасному етапі в нових суспільно-політичних, економічних та культурних умовах розширюються функції усної форми літературної мови. Висока культура усного мовлення – одна з невід'ємних рис всебічно розвиненої, освіченої людини. Без володіння правильного мовлення неможливо здобути міцних і ґрунтовних знань з основ наук, неможливо цілісно і гармонійно розвиватися.

У запропонованій статті розглянуто особливості мовленнєвої підготовки, зокрема усного мовлення, у різних навчальних закладах з урахуванням вікових особливостей та